

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att de nuvarande bestämmelserna på förordningsnivå om avgifter som uppbärs för långvarig anstaltsvård inom social- och hälsovården tas in i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården. Avsikten är att i lagen fastställa vem som skall anses som en person i långvarig anstaltsvård, grunderna för bestämmande av avgift för långvarig anstaltsvård, de inkomster som ligger till grund för avgiften samt avdragen från dessa inkomster. Sakinnehållet i bestämmelserna bibehålls i huvudsak oförändrat.

Avsikten är att för långvarig anstaltsvård uppbärs en avgift som bestäms enligt betalningsförmågan och avgiften föreslås i regel basera sig på de inkomster som den som får vård har till sitt förfogande. En ändring jämfört med nuläget innebär den bestämmelse i vilken föreslås att grunden för avgiften i vissa fall med avvikelse från huvudregeln skall utgöras av de sammanlagda inkomsterna för den som får långvarig anstaltsvård och dennes make. Det föreslås att avgiften fastställs på basis av de sammanlagda inkomsterna,

om den som får anstaltsvård omedelbart innan anstaltsvården inletts har levt i gemensamt hushåll i äktenskap eller äktenskapsliknande förhållande och hans månadsinkomster är större än makens månadsinkomst. Avsikten är att avgiften dock inte fastställs på basis av de sammanlagda inkomsterna om också maken är i långvarig anstaltsvård. Avgiften kan uppgå till högst 40 % av de sammanlagda månadsinkomsterna. Den som får anstaltsvård skall dock till sitt förfogande ha minst 80 euro i månaden. Underhållsbidrag som betalas till maken skall inte längre beaktas som avdrag från inkomsterna för den som får vård, om den avgift som uppbärs för anstaltsvården fastställs på basis av makarnas sammanlagda inkomster.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att den har antagits och blivit stadfäst. Genom en övergångsbestämmelse föreskrivs om en tidsfrist på tre månader inom vilken de avgifter som fastställts enligt den gällande lagen skall ändras så, att de överensstämmer med den föreslagna lagen.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÄN MOTIVERING.....	3
1. Nuläge	3
1.1. Fastställande av avgift enligt betalningsförmågan	3
1.2. Grunderna för avgifter för långvarig anstaltsvård	3
1.3. Ställningen för den make som bor kvar i hemmet inom avgiftssystemet för långtidsvård.....	4
Problem i samband med jämkning av avgifterna enligt prövning.....	4
Problem i samband med ett jämlikt bemötande av familjer	5
2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	6
2.1. Mål	6
2.2. De viktigaste förslagen	7
3. Propositionens verkningar	8
3.1. Verkningar i fråga om klientavgiften för personer i anstaltsvård och in- flödet av avgifter till kommunerna	8
3.2. Verkningar i fråga om mängden administrativt arbete.....	9
4. Beredningen av propositionen	9
DETALJMOTIVERING.....	9
1. Lagförslag.....	9
2. Ikraftträdande.....	11
LAGFÖRSLAG	12
Lag om ändring av lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården.....	12
BILAGA.....	15
PARALLELLTEXT	15
Lag om ändring av lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården.....	15

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Fastställande av avgift enligt betalningsförmågan

Enligt 1 § lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992), nedan klientavgiftslagen, kan en avgift för kommunala social- och hälsovårdstjänster uppbäras hos den som använder servicen, om inte något annat stadgas genom lag. Avgiften får uppbäras enligt användarens betalningsförmåga. Den får emellertid inte överstiga kostnaderna för produktionen av servicen (2 § lagen).

Avgifter som skall fastställas enligt betalningsförmågan är avgifter för barndagvård (7 a § lagen), fortgående och regelbunden hemsjukvård och hemservice med stöd av 3 § förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården (912/1992), nedan klientavgiftsförordningen, samt långvarig anstaltsvård (15 § förordningen). Även för familje- eller anstaltsvård eller boendeservice som avses i barnskyddslagen (683/1983) kan med stöd av 7 § klientavgiftslagen under vissa förutsättningar uppbäras en avgift som fastställs enligt betalningsförmågan.

Utän hinder av någon annan lag kan vid bedömning av betalningsförmåga och vid fastställande av avgift, enligt vad som närmare stadgas genom förordning (10 § 1 mom. klientavgiftslagen), beaktas att den som saken gäller lever i gemensamt hushåll antingen i äktenskap eller under äktenskapsliknande förhållanden, att det finns minderåriga barn i samma hushåll, andra av den berördes faktiska familjeförhållanden betingade faktorer som påverkar hans betalningsförmåga samt att det finns en underhållsskyldighet som avses i lagen om underhåll för barn (704/1975). När storleken av en avgift som skall bestämmas enligt betalningsförmågan fastställs skall inkomsterna hos de personer som använt servicen beaktas så som stadgas genom förordning (10 § 2 mom. klientavgiftslagen).

Avgifter som fastställs enligt betalningsförmågan bestäms tills vidare, men skall ju-

steras om klientens eller familjens betalningsförmåga har förändrats väsentligt eller när avgiften visar sig vara felaktig (31 § 1 mom. klientavgiftsförordningen). Avgiften kan efterskänkas eller nedsättas, om det finns skäl därtill med beaktande av den betalningskyldiges försörjningsplikt eller utkomstmöjligheter eller vårdsynpunkter (11 § 1 mom. klientavgiftslagen).

1.2. Grunderna för avgifter för långvarig anstaltsvård

Klientavgiftsförordningens 15 § innehåller bestämmelser om grunderna för avgifter som uppbärs för långvarig anstaltsvård. Enligt paragrafens 3 mom. anses som en person i långvarig anstaltsvård den vars anstaltsvård beräknas pågå längre än tre månader, räknat från det anstaltsvården började. Den vars vård vid intagningen på anstalten beräknas pågå högst tre månader anses också vara i långvarig anstaltsvård, om vården har pågått tre månader och hans funktionsförmåga skall anses ha försvagats så att han på grund av detta fortfarande skall vårdas på anstalten (15 § 4 mom. klientavgiftsförordningen).

Enligt 15 § 1 mom. klientavgiftsförordningen kan den avgift som uppbärs hos personer i långvarig anstaltsvård uppgå till högst 80 procent av patientens månadsinkomster. Avgiften får dock bestämmas vara högst så stor att den som får vård månatligen till sitt förfogande har minst 80 euro. I bestämmelsen betonas att avgiften inte får överstiga kostnaderna för produktionen av servicen, vilket också framgår av 2 § klientavgiftslagen. Avgift får inte uppbäras på hälsovårdscentral eller sjukhus eller dess verksamhetsenhet hos den som inte har fyllt 18 år till den del vård dagarna är fler än sju (15 § 2 mom. klientavgiftsförordningen).

Av 28 § klientavgiftsförordningen framgår att vid fastställandet av avgiften för långvarig anstaltsvård bedöms en persons betalningsförmåga på basis av de personliga nettoinkomsterna. Avgifter som uppbärs för barndagvård och för tjänster som fortgående och

regelbundet ges i hemmet fastställs däremot enligt familjens sammanlagda bruttoinkomster. Enligt 28 § 1 mom. klientavgiftsförordningen beaktas såsom månadsinkomster i fråga om den som har fått vård inkomsterna efter förskottsinnehållning och förskottsuppbörd samt skattefria inkomster. Utom löneinkomster beaktas pensioner och med dem jämförbara fortlöpande förmåner, livräntor och förmån som skall betalas i pengar och som i samband med överlåtelse av en fastighet har förbehållits för viss tid eller på livstid (syntning) samt andra fortlöpande personliga inkomster samt nettoinkomster av kapital och annan egendom, såsom ränte-, dividend- och hyresinkomster. Enligt paragrafens 2 mom. beaktas såsom inkomster även de kapitalinkomst- och förvärvsinkomstandelar av jordbruk och näringsverksamhet som har fastställts vid den senast verkställda beskattningen samt klientens andel av sammanslutningens inkomst. Nämnade inkomster kan justeras jämfört med den inkomst som den senast verkställda beskattningen visar med de procenttal som skattestyrelsen årligen fastställer i sitt beslut om den inkomst som skall läggas till grund för förskott. Varierar inkomsterna, beaktas som månadsinkomst den genomsnittliga månadsinkomsten under det föregående året (28 § 3 mom. klientavgiftsförordningen).

I 28 a § klientavgiftsförordningen finns bestämmelser om beaktande av inkomst av skog. Med avvikelser från huvudregeln beaktas som inkomst av skog den nettointäkt av skog som har fastställts för förmögenhetsbeskattningen och från vilken dras av räntorna från skogsbruket och 10 procent av värdet på nettointäkten. Inkomsten av skog skall nedsättas på klientens yrkan, om nettopenningvärdet av den lägenhetsbestämda årliga avverkningsmöjligheten enligt skogsvårdsföreningens eller skogs nämndens utlåtande är minst 10 procent lägre än inkomsten av skog. Nedsättningen motsvarar skillnaden mellan inkomsten av skog och nettopenningvärdet. Klientavgiftsförordningens 28 a § tillämpas också vid fastställandet av avgiften för tjänster som fortgående och regelbundet ges i hemmet. En motsvarande bestämmelse beträffande avgiften för barndagvård finns i 10 a § 2 mom. klientavgiftslagen.

I 29 § 1 mom. klientavgiftsförordningen

finns en förteckning som är avsedd som fullständig över inkomster som inte beaktas vid fastställandet av betalningsförmågan. Dessa är: barnbidrag, vårdbidrag för barn, bostadsbidrag, handikappbidrag, sjukvårds- och undersökningskostnader som betalas på basis av olycksfallsförsäkring, militärunderstöd, fronttillägg, studiepenning, vuxenstudiepenning, studiestödets bostadstillägg, stipendier som betalas på grund av studier och andra motsvarande understöd, ersättningar för kostnaderna för familjevård samt stöd för hemvård av barn. Samma bestämmelse tillämpas också vid fastställandet av avgifter för tjänster som fortgående och regelbundet ges i hemmet. En motsvarande bestämmelse gällande avgifter som uppbärs för barndagvård finns i 10 a § 3 mom. klientavgiftslagen. Bestämmelsen i 29 § 2 mom. klientavgiftsförordningen gäller för sin del endast avgifter för långvarig anstaltsvård. När en sådan avgift fastställs för vårdtagaren skall underhållsbidrag eller underhållsstöd som betalas för ett minderårigt barn eller i pensioner och därmed jämförbara inkomster ingående förhöjningar som beror på försörjningstagare inte beaktas som inkomst.

Av 30 § klientavgiftsförordningen framgår vad som skall avdras från inkomsterna innan avgiften fastställs. Såsom avdrag från inkomsterna skall beaktas betalda underhållsbidrag och andra motsvarande kostnader som orsakas av de faktiska familjeförhållandena samt förmån som skall betalas i pengar och som i samband med överlåtelse av en fastighet har förbehållits för viss tid eller livstid (syntning). Samma bestämmelse tillämpas också vid fastställandet av avgifter för tjänster som fortgående och regelbundet ges i hemmet. En bestämmelse med motsvarande innehåll gällande avgiften för barndagvård finns i 10 a § 4 mom. klientavgiftslagen.

1.3. Ställningen för den make som bor kvar i hemmet inom avgiftssystemet för långtidsvård

Problem i samband med jämkning av avgifterna enligt prövning

När den ena maken intas för långvarig anstaltsvård sjunker de tillgångar som står till

förfogande för den make som bor kvar i hemmet ofta betydligt, speciellt om den make som intas för anstaltsvård är den som har högre inkomst. Höjningen av nivån på folkpensionen hjälper dock i viss mån personer som får folkpension eftersom folkpensionen för den make som bor kvar i hemmet ändras till folkpension för ensamstående, vars fulla belopp till sin nivå är 55—59 euro högre än folkpensionen för en make. En del av dem som bor kvar i hemmet får också hjälp genom bostadsbidraget, som inte påverkas av anstaltsvårdspatientens inkomster.

Klientavgiftsbestämmelserna har redan i sin ursprungliga form i princip möjliggjort tryggnad av den ekonomiska ställningen för maken och barnen som bor kvar i hemmet. Den vårdbehövandes familjesituation har kunnat beaktas vid fastställandet av avgiften (10 § klientavgiftslagen). Maximavgiften enligt 15 § 1 mom. klientavgiftsförordningen har också kunnat sänkas så att den person som vårdas på anstalt kan delta i underhållet av maken och barnen som bor kvar i hemmet (11 § klientavgiftslagen).

För att förbättra situationen för maken och barnen som bor kvar i hemmet fogades ett nytt 5 mom. till 15 § klientavgiftsförordningen från början av oktober 1999. Enligt detta skall det innan avgiften för långvarig anstaltsvård bestäms utredas om klienten innan anstaltsvården inletts har levt i gemensamt hushåll i äktenskap eller äktenskapsliknande förhållande eller om klienten har minderåriga barn vars underhåll har varit helt eller delvis beroende av klientens inkomster. På basis av utredningen skall avgiften vid behov, med beaktande av 11 § klientavgiftslagen, bestämmas vara lägre än avgiften enligt 15 § 1 mom. klientavgiftsförordningen så, att underhållet av personen som har levt i gemensamt hushåll och de minderåriga barnen kan tryggas på behörigt sätt. I utredningen skall även beaktas vad som i 3 § 2 mom. lagen om underhåll för barn bestäms om föräldrarnas ansvar för kostnaderna för barnets utbildning efter det att barnet fyllt aderton år.

Det ovan beskrivna systemet, som i stor utsträckning grundar sig på jämkning av avgifterna enligt prövning, har inte heller efter att förordningen ändrades alltid gett ett tillfredsställande resultat i fråga om utkomsten för

maken och familjen som bor kvar i hemmet. Den ekonomiska situationen för den make som bor kvar i hemmet har t.o.m. kunnat vara svagare under den tid som den andra maken fått anstaltsvård än vad den skulle ha varit efter makens död.

Problem i samband med ett jämlikt bemötande av familjer

Det nuvarande systemet förorsakar problem också när det gäller att bemöta familjer jämlikt. Familjer med samma inkomstnivå kan av flera orsaker hamna i mycket olikvärdig ställning beträffande avgifterna. För det första fastställs avgiftens nivå utgående från hur familjens sammanlagda inkomst fördelar sig mellan makarna, då avgiften fastställs schematiskt utan skälighetsprövning enligt det maximibelopp som bestäms i 15 § 1 mom. klientavgiftsförordningen. Ju större den vårdbehövandes andel av de sammanlagda inkomsterna är, desto högre är avgiften.

En annan orsak till att familjer bemöts ojämnt är att beredvilligheten att jämka avgifterna enligt prövning varierar från kommun till kommun. I vissa fall kan en jämkning av avgifterna kräva att makarna eller de personer som sköter deras ärenden är mycket aktiva. De som inte har förutsättningar för en sådan aktivitet kan hamna i en ofördelaktigare ställning än andra.

En tredje orsak som ger upphov till jämställdhetsproblem vid fastställandet av avgifterna hänför sig till underhållsbidrag mellan äkta makar. Den skyldighet att betala underhållsbidrag till den andra maken som avses i äktenskapslagen (234/1929) kan grunda sig antingen på ett avtal som den sociala myndigheten i kommunen har fastställt eller på ett domstolsbeslut. Bestämmelserna i äktenskapslagen tillämpas också på registrerade partnerskap enligt lagen om registrerat partnerskap (950/2001). Det underhållsbidrag som skall betalas till maken sänker avgiften för långvarig anstaltsvård eftersom det skall beaktas som avdrag från den inkomst som avgiften baserar sig på (30 § klientavgiftsförordningen). I detta avseende har kommunen ingen prövningsrätt.

Under de senaste åren verkar äkta makar

också att i allt större utsträckning ha börjat låta fastställa inbördes avtal om underhållsbidrag ifall den make som har högre inkomst skulle bli intagen för långvarig anstaltsvård. En jämkning av avgifterna med hjälp av avtal om underhållsbidrag är möjlig för sådana makar som känner till sina rättigheter och kan sköta sina ärenden eller får hjälp med detta av sina närstående. De makar som inte har förutsättning att låta fastställa avtal om underhållsbidrag blir tvungna att använda en betydligt större del av sin sammanlagda inkomst till klientavgifter. Detsamma gäller personer som lever i äktenskapsliknande förhållanden, eftersom det inte är möjligt att fastställa avtal om underhållsbidrag mellan dem.

Faktorer som ökar ojämställdheten hänför sig också till förfarandet vid fastställande av avtal om underhållsbidrag. I en del kommuner har den sociala myndigheten helt och hållet vägrat att fastställa avtal om underhållsbidrag mellan makar som bor tillsammans av den anledningen att avtalen har gjorts upp för tidigt. Högsta förvaltningsdomstolen har dock nyligen i sitt beslut (HFD 10.01.2002 liggare 37) konstaterat att man inte kunde vägra fastställa ett avtal om underhållsbidrag mellan makar med denna motivering. Högsta förvaltningsdomstolens beslut kan leda till att ännu fler avtal om underhållsbidrag som gjorts upp i syfte att sänka avgifterna lämnas till den sociala myndigheten för fastställelse i framtiden. Då står det i makarnas intresse att sträva efter ett så stort underhållsbidrag som möjligt. Den sociala myndigheten kan antingen fastställa avtalet som sådant eller låta bli att fastställa det närmast av den anledningen att underhållsbidragets belopp är oskäligt högt i förhållande till makarnas situation. Äktenskapslagen ger otillräckliga rättsregler för bedömningen av hur stora underhållsbidrag som skall anses vara skäliga. Den sociala myndigheten i en kommun har därför fortfarande en omfattande prövningsrätt när det gäller att avgöra om ett avtal skall kunna fastställas eller inte. I detta avseende kan kommunernas praxis variera avsevärt. När det gäller ett jämlikt bemötande av klienterna kan det också vara ett problem att samma myndighet som fattar beslut om fastställande av ett avtal i många fall också har till uppgift

att besluta om avgiften för långvarig anstaltsvård.

Även om kommunens socialmyndigheter vägrar fastställa ett avtal om underhållsbidrag kan beloppet av det underhållsbidrag som makarna kommit överens om fastställas i tingsrätten. I processuellt avseende är det fråga om ett tvistemål som drivs genom talan och i vilket förlikning är tillåten. Detta innebär att domstolen fastställer underhållsbidraget till det belopp som yrkas i stämningssökan om motparten godkänner yrkandet. Ett på detta sätt fastställt underhållsbidrag kan vara t.o.m. mycket högt. Sådana makar som kan bevaka sina intressen på det effektivaste sättet kan därför få en betydande ekonomisk nytta eftersom underhållsbidraget skall beaktas som sådant vid fastställandet av avgiften för långvarig anstaltsvård.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

2.1. Mål

Propositionens huvudsakliga mål är att möjliggöra att den avgift som uppbärs för långvarig anstaltsvård kan fastställas så att avgiftsnivån är skälig i förhållande till utkomsten för familjen till en person som vårdas på anstalt och att familjer med samma inkomstnivå behandlas jämlikt. Syftet är att skapa en enkel bestämmelse som är lätt att tillämpa och genom vilken ovan nämnda mål kan uppnås så bra som möjligt. Då skulle behovet av en jämkning av avgifterna på basis av prövning från fall till fall uppstå mera sällan än det gör nu.

Betydelsen av den avgift som uppbärs för långvarig anstaltsvård är ofta kännbar för patientens och familjens ekonomi. Därför föreslås att bestämmelserna om grunderna för fastställandet av avgiften flyttas över från förordningen till lagen. Syftet med propositionen är att bilda en logisk helhet av bestämmelserna om avgifter för långvarig anstaltsvård som så bra som möjligt smälter in i den gällande klientavgiftslagens struktur. Ändringar i sak föreslås i det nuvarande systemet endast i den mån de är nödvändiga för att propositionens huvudsakliga mål skall

kunna uppnås.

De ändringar som föreslås i propositionen innebär en liten reform av det nuvarande systemet. Det finns även andra problem i klientavgiftssystemet inom social- och hälsovården som innebär att behovet av ändringar i klientavgiftsbestämmelserna på längre sikt måste bedömas som en helhet.

2.2. De viktigaste förslagen

En avgift som baserar sig på betalningsförmågan skall på samma sätt som nu uppbäras för långvarig anstaltsvård. Avgiften fastställs i regel på basis av den vårdbehövandes månadsinkomster. De inkomster som avgiften baserar sig på och de avdrag som görs från dem fastställs enligt bestämmelser med samma innehåll som för närvarande. Enligt huvudregeln kan avgiften uppgå till högst 80 % av den vårdbehövandes inkomst, dock så att minst 80 euro per månad blir kvar för personliga utgifter.

En ändring i det nuvarande systemet föreslås genom en bestämmelse enligt vilken avgiften i vissa fall baserar sig på de sammanlagda inkomsterna för en person i långvarig anstaltsvård och maken. Avgiften fastställs på basis av de sammanlagda inkomsterna om den som vårdas på anstalt omedelbart innan vården inletts har levt i gemensamt hushåll i äktenskap eller äktenskapsliknande förhållanden och hans inkomst är större än makens inkomst. Om båda makarna däremot är intagna för långvarig anstaltsvård fastställs avgiften särskilt på basis av respektive makes personliga inkomster, på samma sätt som enligt det nuvarande systemet.

Enligt förslaget får avgiften uppgå till högst 40 % av makarnas sammanlagda månadsinkomster. För den vårdbehövande personens och makens eget bruk återstår då sammanlagt 60 % av deras sammanlagda inkomster. Det är familjens inre angelägenhet att avgöra hur den andel av de sammanlagda inkomsterna som den vårdbehövande och maken har till sitt förfogande fördelas mellan makarna. Den föreslagna ändringen innebär dock att om den av makarna som har högre inkomst vårdas på anstalt har han möjlighet att överlåta en större andel av sin inkomst åt den make som bor kvar i hemmet än vad som

skulle vara fallet om avgiften fastställs enligt det nuvarande systemet.

I en del fall kan den andel som står till förfogande för den make som bor kvar i hemmet också bli mindre än enligt det nuvarande systemet. Så sker om makarna har låtit fastställa ett avtal om underhållsbidrag genom vilket den vårdbehövande har förbundit sig att till den make som bor kvar i hemmet betala ett underhållsbidrag som är påfallande högt i förhållande till hans inkomst. Att andelen sjunker för den make som bor kvar i hemmet beror på att ett sådant underhållsbidrag inte längre beaktas som ett avdrag från den vårdbehövandes inkomster vid fastställandet av avgiften.

Avgiftens rimlighet torde oftast kunna garanteras genom att beloppet maximalt kan uppgå till 40 % av makarnas sammanlagda inkomster. I propositionen föreslås dock för säkerhets skull att ett skyddat belopp på 80 euro skall garanteras för den vårdbehövandes personliga bruk. Det skyddade beloppet kan i vissa fall behövas ifall de inkomster som beaktas vid fastställandet av avgiften är mycket låga. Även om det skyddade beloppet enligt förslaget skall tillhöra den vårdbehövande själv är det familjens inre angelägenhet för vem och i vilka proportioner det slutligen används.

Enligt förslaget skall avgiften fastställas enligt makarnas sammanlagda inkomster endast då den vårdbehövandes inkomst är större än makens inkomst. Vid beredningen har också ett sådant alternativ förts fram, enligt vilket avgiften skulle fastställas på basis av de sammanlagda inkomsterna även då den make som bor kvar i hemmet har större inkomster än den vårdbehövande. Då skulle den make som har högre inkomst och bor kvar i hemmet vara tvungen att använda en del av sina personliga inkomster till avgiften för makens anstaltsvård. Enligt detta alternativ skulle en äkta makes i äktenskapslagen stadgade skyldighet att jämlikt delta i underhållet av sin make förverkligas oberoende av vilken av makarna som intas för långvarig anstaltsvård.

Problemet med detta alternativ framgår när man ser på hur det lämpar sig för makar som innan anstaltsvården inletts har levt i gemensamt hushåll utan att ha ingått äktenskap. När

den ena av makarna tas in för långvarig anstaltsvård kan det anses att de inte längre lever i gemensamt hushåll. Det skulle vara mycket svårt att motivera att en person i en sådan situation endast med stöd av klientavgiftsbestämmelserna inom social- och hälsovården skulle vara skyldig att delta i underhållet av sin tidigare sambo genom att avstå från en del av sina inkomster för betalning av dennes anstaltsvårdsavgifter.

Alternativet skulle sålunda lämpa sig endast för äkta makar eftersom dessa under äktenskapet sinsemellan har privaträttslig underhållsskyldighet oberoende av om de bor tillsammans eller inte. Det skulle emellertid inte vara rättspolitiskt acceptabelt att föreskriva att avgiften skall fastställas enligt makarnas sammanlagda inkomster endast om makarna har ingått äktenskap med varandra. Då skulle äkta makar hamna i en ekonomiskt sett mindre fördelaktig ställning än makar som har levt i gemensamt hushåll utan att ingå äktenskap.

3. Propositionens verkningar

3.1. Verkningar i fråga om klientavgiften för personer i anstaltsvård och inflödet av avgifter till kommunerna

På grund av lagändringen kan klientavgifterna och inflödet av avgifter till kommunerna minska endast i sådana fall där den make som är i långvarig anstaltsvård har större inkomster än den make som bor hemma. Å andra sidan föreslås att avgifter som baserar sig på underhållsavtal mellan makarna inte längre skall beaktas vid fastställande av avgiften, vilket i sin tur hejdar minskningen i fråga om klientavgifterna och inflödet av avgifter till kommunerna. I enstaka fall kan avgiften t.o.m. stiga, om underhållsbidraget har fastställts till ett påfallande högt belopp i jämförelse med betalarens inkomster. Det bör också beaktas att en del av kommunerna redan nu i samband med fastställandet av avgiften för långtidsvård strävar efter att i varierande utsträckning trygga utkomsten för de familjemedlemmar som bor kvar i hemmet. I de kommuner där denna praxis tillämpas, torde verkningarna av den föreslagna lagänd-

ringen sannolikt vara små.

Om verkningarna av det underhållsbidrag som betalas till maken samt kommunernas nuvarande praxis när det gäller jämkning av avgifter inte beaktas, kan det konstateras att ju oftare den make som får anstaltsvård har högre inkomster än den make som bor kvar i hemmet, desto större är minskningen av inkomsterna av avgifterna. Ju större inkomster den make som får anstaltsvård har och ju mindre inkomster den make som bor kvar i hemmet har, desto större blir avgiftsminskningen.

På grund av bristfälliga uppgifter är det svårt att på ett tillförlitligt sätt bedöma hurdana ekonomiska verkningar propositionen har. Uppskattningen har gjorts genom att uppgifter från olika statistiska källor har kombinerats, varvid det är möjligt att avhängigheten mellan vissa faktorer inte har beaktats.

Enligt Stakes registeruppgifter uppgick antalet personer i långvarig anstaltsvård och antalet personer som omfattas av boendeservice dygnet runt vid utgången av 1998 till sammanlagt 43 104, varav antalet klienter inom boendeservicen uppskattades till ca 7 000. Av det sammanlagda antalet klienter var andelen kvinnor 31 268 och andelen män 11 836. Drygt 90 % av dem som var i anstaltsvård var över 75 år. Av en separat undersökning framgick att bland de 65 år fyllda personer som var i anstaltsvård levde 34 % av männen och 9 % av kvinnorna i äktenskap eller i ett samboförhållande.

På basis av inkomstfördelningsstatistiken för 1998 har uppskattats hur många av de personer som är i långvarig anstaltsvård som har större inkomster än maken. Enligt uppskattningen uppgår dessa till ca 2 900. Merparten av dem är män, eftersom inkomsterna för i synnerhet äldre kvinnor vanligtvis är lägre än makens inkomster. Det uppskattas att den föreslagna ändringen i själva verket påverkar avgifterna för högst 2 700 personer i anstaltsvård, eftersom en del av de personer som är i långvarig anstaltsvård också har sin make i anstaltsvård. Lagändringen påverkar inte avgifterna i deras fall.

Inkomstnivån varierar med hänsyn till klientens ålder och kön. På motsvarande sätt varierar även de verkningar som lagändringen

har på avgiftsnivån. De avgifter som uppbärs av 65 år fyllda män beräknas sjunka med i genomsnitt 130 euro i månaden. Om den som får vård är en kvinna över 65 år, vars inkomster är större än makens, beräknas avgifterna sjunka med i genomsnitt drygt 60 euro i månaden. I de lägre åldersklasserna är inkomstskillnaderna mellan könen sannolikt mindre än bland pensionstagare, och inkomsterna för den make som bor kvar i hemmet kan oftare än i de äldre åldersklasserna vara större än inkomsterna för den make som är i anstaltsvård. Sålunda är det troligt att verkningarna av lagändringen huvudsakligen berör äkta par i pensionsåldern. Ändringen innebär att främst äldre män i anstaltsvård ges bättre möjligheter att delta i underhållet av den make som bor kvar i hemmet. Schematiska bedömningsgrunder kan kommunernas avgiftsinkomster minska med högst 4,2 miljoner euro per år till följd av förslaget. I verkligheten torde avgiftsinkomstminskningen bli betydligt mindre främst för att den uppskattning av inkomstnivån hos dem som är i anstaltsvård som räknats ut med iakttagande av ett schematiskt beräkningssätt sannolikt är överdimensionerad. Om inkomsterna för dem som får anstaltsvård och deras makar exempelvis är 30 % mindre än de inkomster som använts i uppskattningen, beräknas avgiftsinkomsten minska med ca 3,2 miljoner euro om året.

Avgiftsinkomstminskningen stannar sannolikt på en nivå av ungefär 2 miljoner euro per år, eftersom i de uppskattningar som framställts ovan inte har beaktats på vilket sätt de underhållsbidrag som betalas till maken påverkar avgifterna och inte heller att en del av kommunerna redan nu jämkar avgifterna i

syfte att trygga familjens uppehälle.

3.2. Verkningsfråga om mängden administrativt arbete

Förslaget innebär att inkomsterna i vissa situationer skall utredas både för den som tas in för långvarig anstaltsvård och för dennes make. Detta är nödvändigt för att utreda om den som får vård har större inkomster än maken och för att avgiften vid behov kan fastställas på basis av makarnas sammanlagda inkomster. Skyldigheten att utreda makarnas inkomster ökar det administrativa arbetet i kommunerna i viss mån. Likväl skall det beaktas att i 15 § 5 mom. i den gällande klientavgiftsförordningen förutsätts att familjeförhållandena för en person som tas in för långvarig anstaltsvård utreds. I de kommuner där förordningen har iakttagits kommer det administrativa arbetet inte att öka i någon större grad.

Efter att den föreslagna ändringen genomförts har makarna inte längre något behov av att låta fastsätta inbördes underhållsavtal i syfte att sänka avgifterna. Detta minskar mängden administrativt arbete särskilt för de sociala myndigheterna och även i viss mån vid domstolarna.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet.

Propositionen har varit föremål för samrådsförfarande enligt 8 § kommunallagen (365/1995) då företrädare för Finlands Kommunförbund, finansministeriet och inrikesministeriet hörts.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

7 b §. *Personer i långvarig anstaltsvård.* I paragrafen definieras vem som skall anses som en person i långvarig anstaltsvård. Paragrafens 1 mom. motsvarar till sitt innehåll 15 § 3 och 4 mom. i den gällande förord-

ningen.

I 2 mom. 1 punkten konstateras för tydlighetens skull att som en person i långvarig anstaltsvård skall inte anses en person som får sådan rehabilitering på anstalt som ges såsom medicinsk rehabilitering eller såsom specialomsorger om utvecklingsstörda. Av personer

som får sådan rehabilitering uppbärs enligt 14 § 1 mom. förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården en avgift per vård dag, vilken avgift för tillfället är 9 euro per vård dag.

Enligt 2 mom. 2 punkten skall ett barn eller en ung person som får vård på anstalt med stöd av barnskyddslagen inte anses som en person i långvarig anstaltsvård, fastän definitionen i 1 mom. i vissa fall kunde komma att tillämpas på dem. För anstaltsvård enligt barnskyddslagen uppbärs avgift med stöd av 7 § klientavgiftslagen.

7 c §. *Grunderna för avgifter som uppbärs för långvarig anstaltsvård.* I 1 mom. ingår den huvudregel som gäller grunderna för avgiften för långvarig anstaltsvård, vilken till sitt innehåll motsvarar 15 § 1 mom. i den nuvarande klientavgiftsförordningen. Avgiften är högst 80 procent av patientens personliga månadsinkomster, dock så, att den som får vård till sitt förfogande har minst 80 euro i månaden.

Paragrafens 2 mom. gäller sådana fall där den som är i långvarig anstaltsvård omedelbart innan anstaltsvården inletts har levt i gemensamt hushåll i äktenskap eller äktenskapsliknande förhållande. Bestämmelsen tillämpas också med stöd av partnerskapslagen på registrerade partnerskap.

Med avvikelse från huvudregeln skall avgiften fastställas på basis av makarnas sammanlagda månadsinkomster, om den make som får vård har större inkomster än den som bor kvar i hemmet. Om de båda makarna är i långvarig anstaltsvård, fastställs avgiften för vardera maken dock på basis av dennes personliga inkomst på det sätt som anges i 1 mom. Vid jämförelse av inkomsterna beaktas de inkomster som fastställts enligt den föreslagna 10 b § och de avdrag från dem som gjorts enligt 10 c §.

Avsikten är att avgiften kan uppgå till högst 40 % av makarnas sammanlagda inkomster, vilka fastställs enligt vad som anges i den föreslagna 10 b och 10 c §. Den som får vård skall dock till sitt förfogande ha minst 80 euro.

Enligt 31 § i den gällande klientavgiftsförordningen bestäms avgiften tills vidare. Avgiften skall dock justeras om klientens eller familjens betalningsförmåga har förändrats

väsentligt eller om avgiften visar sig vara felaktig. Nämnade bestämmelse bör preciseras så, att avgiften även kan justeras om den avgift som fastställts på basis av makarnas sammanlagda inkomster inte längre motsvarar sitt syfte. En dylik situation kan uppstå t.ex. då en person som är i långvarig anstaltsvård och dennes make döms till äktenskapskillnad. Därefter skall avgiften fastställas på basis av patientens personliga månadsinkomster och såsom avdrag från inkomsten skall beaktas underhållsbidrag som han eventuellt har ålagts att betala till sin tidigare make.

Paragrafens 3 mom. motsvarar 15 § 2 mom. i den gällande klientavgiftsförordningen.

10 §. *Faktorer som skall beaktas vid bestämmande av betalningsförmågan.* I paragrafen föreskrivs om beaktandet av familjeförhållanden samt inkomsterna hos de personer som använt servicen när avgiften fastställs. Beaktandet av nämnda omständigheter sker på det sätt som närmare anges i förordning. Det är nödvändigt att till paragrafen foga en hänvisning till den nu aktuella lagen, som också innehåller bestämmelser om beaktandet av de omständigheter som avses i paragrafen. I fråga om den avgift som uppbärs för barndagvård är situationen denna redan nu, och den föreslagna lagen föranleder ett behov att ändra även den avgift som uppbärs för långvarig anstaltsvård.

10 b §. *Inkomster som ligger till grund för bestämmande av avgift för långvarig anstaltsvård.* Avsikten är att i paragrafen skall anges vilka inkomster som är sådana månadsinkomster enligt 7 c § 1 mom. på basis av vilka avgiften fastställs. Av den första meningen i 1 mom. framgår att med månadsinkomst avses i första hand patientens personliga nettoinkomster, om vilka för närvarande föreskrivs i 28 § 1 mom. klientavgiftsförordningen. På samma sätt skall även makens personliga nettoinkomster beaktas när avgiften fastställs på basis av makarnas sammanlagda månadsinkomster.

Om inkomsterna varierar skall såsom månadsinkomst beaktas den genomsnittliga månadsinkomsten under det föregående året, om vilket för närvarande föreskrivs i 28 § 3 mom. klientavgiftsförordningen.

I 2 mom. ingår bestämmelser om vilka slags inkomster som skall beaktas vid fastställande av avgift. Bestämmelsen motsvarar den andra meningen 28 § 1 mom. i den gällande klientavgiftsförordningen.

Av 3 mom. framgår på vilket sätt inkomst av jordbruk och näringsverksamhet skall beaktas. Den första delen av momentet motsvarar 28 § 2 mom. i den gällande klientavgiftsförordningen. Den sista meningen i momentet gäller beaktandet av inkomst av skog. Där hänvisas till 10 a § 2 mom. klientavgiftslagen, som tillämpas vid bestämmande av dagvårdsavgift. Enligt momentet skall som inkomst av skog beaktas den nettointäkt av skog som har fastställts för förmögenhetsbeskattningen och från vilken avdras räntorna från skogsbruket och 10 procent av värdet på nettointäkten. Inkomst av skog skall nedsättas på klientens yrkande, om nettoppeningvärdet av den lägenhetsbestämda årliga avverkningsmöjligheten enligt skogsvårdsföreningens och skogsnämndens utlåtande är minst 10 procent lägre än inkomsten av skog. Nedsättningen motsvarar skillnaden mellan inkomsten av skog och nettoppeningvärdet av den möjliga avverkningen. En likalydande bestämmelse som gäller avgiften för långvarig anstaltsvård finns i 28 a § i den gällande klientavgiftsförordningen.

Av 4 mom. framgår vilka inkomster som inte skall beaktas vid fastställande av avgift. I 1 punkten hänvisas till 10 a § 3 mom. klientavgiftslagen, som tillämpas vid bestämmande av dagvårdsavgift. Enligt den skall som inkomster inte beaktas barnbidrag, vårdbidrag för barn, bostadsbidrag, handikappbidrag, sjukvårds- och undersökningskostnader som betalas på basis av olycksfallsförsäkring, militärunderstöd, fronttillägg, studiepenning, vuxenstudiepenning, studiestödets bostadstillägg, stipendier som betalas på grund av studier och inte heller andra motsvarande understöd eller ersättningar för kostnaderna för

familjevård eller stöd för hemvård av barn. I fråga om avgiften för långvarig anstaltsvård ingår en likalydande bestämmelse i 29 § 1 mom. i den gällande klientavgiftsförordningen.

Det som föreskrivs i 4 mom. 2 och 3 punkten motsvarar 29 § 2 mom. i den gällande klientvårdsförordningen.

10 c §. *Avdrag från inkomsterna vid fastställande av avgiften för långvarig anstaltsvård.* Av paragrafen framgår vilka utgifter som skall dras av från patientens månadsinkomst eller på motsvarande sätt från makens månadsinkomst, om avgiften fastställs på basis av makarnas sammanlagda inkomster. I regel är avdragen desamma som de avdrag som för närvarande nämns i 30 § klientavgiftsförordningen.

Avsikten är att om avgiften bestäms på basis av makarnas sammanlagda inkomster, skall det underhållsbidrag som betalas till den make som bor kvar i hemmet dock inte längre beaktas. En bestämmelse om detta föreslås ingå i 2 mom. Däremot skall de eventuella underhållsbidrag som skall betalas av den som får vård beaktas på samma sätt som för närvarande.

2. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter det att den har antagits och blivit stadfäst. Avsikten är att genom en övergångsbestämmelse föreskriva om en tidsfrist på tre månader inom vilken de avgifter som fastställts enligt den nu gällande lagen skall ändras så, att de överensstämmer med den föreslagna lagen. Avsikten är att avgifterna uppbärs i överensstämmelse med den föreslagna lagen senast från ingången av april 2003.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 3 augusti 1992 om klientavgifter inom social- och hälsovården
(734/1992) 10 § samt
fogas till lagen nya 7 b, 7 c, 10 b och 10 c § som följer:

7 b §

Personer i långvarig anstaltsvård

Vid fastställande av en avgift enligt denna lag anses som en person i långvarig anstaltsvård

1) den vars anstaltsvård beräknas pågå längre än tre månader, räknat från det anstaltsvården dygnet runt började, samt

2) annan än en person som avses i 1 punkten när anstaltsvården dygnet runt har pågått tre månader, om hans funktionsförmåga skall anses ha försvagats så, att han fortfarande skall vårdas på anstalten.

Utän hinder av vad som bestäms i 1 mom. anses inte som en person i långvarig anstaltsvård

1) den som får sådan rehabilitering i anstalt som avses i 3 § 2 mom. 6 punkten förordningen om medicinsk rehabilitering (1015/1991) eller i 2 § 3 punkten lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda, eller

2) ett barn eller en ung person som får vård på anstalt med stöd av barnskyddslagen.

7 c §

Grunderna för avgifter som uppbärs för långvarig anstaltsvård

Hos personer i långvarig anstaltsvård tas ut en avgift som bestäms enligt betalningsför-

mågan. Avgiften kan uppgå till högst 80 procent av patientens månadsinkomster enligt denna lag, om inte något annat bestäms i lagen. Avgiften får dock bestämmas vara högst så stor att den som får vård månatligen till sitt förfogande har minst 80 euro.

Om den som är i långvarig anstaltsvård omedelbart innan anstaltsvården inletts har levt i gemensamt hushåll i äktenskap eller äktenskapsliknande förhållande och hans månadsinkomster är större än makens månadsinkomst, fastställs avgiften på basis av makarnas sammanlagda månadsinkomster. Den avgift som uppbärs hos en person i långvarig anstaltsvård kan uppgå till högst 40 procent av de sammanlagda månadsinkomster som räknats ihop på ovan nämnda grunder. Den som får anstaltsvård skall dock till sitt förfogande ha minst 80 euro i månaden. Om de båda makar som avses i detta moment är i långvarig anstaltsvård, fastställs avgiften dock enligt vad som bestäms i 1 mom.

Den avgift som anges i 1 mom. får inte hos personer som inte har fyllt 18 år uppbäras för långvarig anstaltsvård på hälsovårdscentral eller sjukhus eller dess verksamhetsenhet till den del vårddagarna är fler än sju under ett kalenderår.

10 §

Faktorer som skall beaktas vid bestämmande av betalningsförmågan

Utän hinder av någon annan lag kan vid

bedömning av betalningsförmåga och vid fastställande av avgift, enligt vad som närmare bestäms i denna lag eller en med stöd av den utfärdad förordning, beaktas att den som saken gäller lever i gemensamt hushåll antingen i äktenskap eller under äktenskapsliknande förhållanden, att det finns minderåriga barn i samma hushåll, andra av den berördes faktiska familjeförhållanden betingade faktorer som påverkar hans betalningsförmåga samt den underhållsskyldighet som avses i lagen om underhåll för barn.

När storleken av en avgift som skall bestämmas enligt betalningsförmågan fastställs skall inkomsterna hos de personer som använt servicen beaktas så som närmare bestäms i denna lag eller en med stöd av den utfärdad förordning.

10 b §

Inkomster som ligger till grund för bestämmande av avgift för långvarig anstaltsvård

Såsom månadsinkomst enligt 7 c § 1 mom. beaktas i fråga om den som är i långvarig anstaltsvård inkomsterna efter förskottsinnehållning eller förskottsbetalning samt skattefria inkomster enligt vad som bestäms i denna paragraf. När en avgift fastställs enligt 7 c § 2 mom. på basis av de sammanlagda månadsinkomsterna, beaktas på motsvarande sätt såsom månadsinkomst även inkomsterna för en person som omedelbart innan anstaltsvården inleddes har levt i gemensamt hushåll i äktenskap eller äktenskapsliknande förhållande med den som är i långvarig anstaltsvård. Varierar månadsinkomsterna, beaktas som månadsinkomst den genomsnittliga månadsinkomsten under det föregående året.

Förutom löneinkomster beaktas pensioner och med dem jämförbara fortlöpande förmåner, livräntor och förmån som skall betalas i pengar och som i samband med överlåtelse av en fastighet har förbehållits för viss tid eller på livstid (syntning) samt andra fortlöpande personliga inkomster samt nettoinkomster av kapital och annan egendom, såsom ränte-, dividend- och hyresinkomster.

Såsom inkomster beaktas även kapitalinkomst- och förvärvsinkomstandelar av jord-

bruk och näringsverksamhet som har fastställts vid den senast verkställda beskattningen samt skattskyldigs andel av sammanslutnings inkomst. Nämnade inkomster kan, i jämförelse med den inkomst som den senast verkställda beskattningen visar, justeras med de procenttal som skattestyrelsen årligen fastställer i sitt beslut om den inkomst som skall läggas till grund för förskott. Med avvikelse från vad som föreskrivs ovan i denna paragraf beaktas inkomst av skog på det sätt som anges i 10 a § 2 mom.

Såsom inkomster skall inte beaktas

- 1) inkomster som nämns i 10 a § 3 mom.,
- 2) underhållsbidrag eller underhållsstöd som betalas för ett minderårigt barn till den som är i långvarig anstaltsvård eller till en i 7 c § 2 mom. avsedd make, eller
- 3) i pensioner och därmed jämförbara inkomster ingående förhöjningar som beror på försörjningstagare.

10 c §

Avdrag från inkomsterna vid fastställande av avgiften för långvarig anstaltsvård

Innan den avgift som uppbärs för långvarig anstaltsvård fastställs skall från månadsinkomsten för en i 10 b § 1 mom. avsedd person dras av

- 1) de fastställda underhållsbidrag som skall betalas av honom,
- 2) andra motsvarande kostnader som följer av hans faktiska familjeförhållanden, samt
- 3) förmån som av honom skall betalas i pengar och som i samband med överlåtelse av en fastighet har förbehållits för viss tid eller livstid (syntning).

Avdrag som avses ovan i 1 mom. 1 punkten får dock inte göras om den som är mottagare av underhållsbidraget är make till den som betalar underhållsbidraget och makarna har levt i gemensamt hushåll omedelbart innan anstaltsvården inleddes.

Denna lag träder i kraft den 200 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

De avgifter som fastställts enligt de bestämmelser som gäller när denna lag träder i kraft skall ändras så, att de träder i kraft i enlighet med denna lag tre månader efter lagens ikraftträdande.

Helsingfors den 12 april 2002

Republikens President

TARJA HALONEN

Omsorgsminister *Osmo Soininvaara*

*Bilaga
Parallelltext*

Lag

om ändring av lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 3 augusti 1992 om klientavgifter inom social- och hälsovården
(734/1992) 10 § samt
fogas till lagen nya 7 b, 7 c, 10 b och 10 c § som följer:

Gällande lydelse

10 §

*Faktorer som skall beaktas vid bestämman-
de av betalningsförmågan*

Utän hinder av någon annan lag kan vid bedömning av betalningsförmåga och vid fastställande av avgift, enligt vad som närmare stadgas genom förordning, beaktas att den som saken gäller lever i gemensamt hushåll antingen i äktenskap eller under äktenskapsliknande förhållanden, att det finns minderåriga barn i samma hushåll, andra av den berördes faktiska familjeförhållanden betingade faktorer som påverkar hans betalningsförmåga samt den underhållsskyldighet som avses i lagen om underhåll för barn.

När storleken av en avgift som skall bestämmas enligt betalningsförmågan fastställs skall inkomsterna hos de personer som använt servicen beaktas så som närmare stadgas genom förordning.

Föreslagen lydelse

(Fogas nya 7 b och 7 c §)

10 §

*Faktorer som skall beaktas vid bestämman-
de av betalningsförmågan*

Utän hinder av någon annan lag kan vid bedömning av betalningsförmåga och vid fastställande av avgift, enligt vad som närmare bestäms i denna lag eller en med stöd av den utfärdad förordning, beaktas att den som saken gäller lever i gemensamt hushåll antingen i äktenskap eller under äktenskapsliknande förhållanden, att det finns minderåriga barn i samma hushåll, andra av den berördes faktiska familjeförhållanden betingade faktorer som påverkar hans betalningsförmåga samt den underhållsskyldighet som avses i lagen om underhåll för barn.

När storleken av en avgift som skall bestämmas enligt betalningsförmågan fastställs skall inkomsterna hos de personer som använt servicen beaktas så som närmare bestäms i denna lag eller en med stöd av den utfärdad förordning.

(Fogas nya 10 b och 10 c §)

Denna lag träder i kraft den 200 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

De avgifter som fastställts enligt de bestämmelser som gäller när denna lag träder i kraft skall ändras så, att de träder i kraft i enlighet med denna lag tre månader efter lagens ikraftträdande.
